

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการนำเสนอ และความอยู่รอดทางธุรกิจของรายการภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์” นี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศทางโทรทัศน์
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
4. ทฤษฎีองค์การสื่อมวลชน

1. แนวคิดเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ในด้านการศึกษานั้นสื่อโทรทัศน์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ความรู้และข่าวสารต่างๆ เนื่องจากการศึกษาไม่ใช่สิ้นสุดอยู่แค่การเรียนรู้ที่โรงเรียนเท่านั้น แต่คนเรายังต้องการการเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อที่จะเข้าใจถึงสภาพสังคมที่อยู่รอบๆตัว และการเรียนรู้ผ่านสื่อโทรทัศน์เองก็มีส่วนช่วยในการให้ประสบการณ์ชีวิตที่บางครั้งก็ไม่สามารถเรียนรู้จากที่โรงเรียนได้แก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมได้เป็นอย่างดี

สาเหตุที่มีการนำสื่อโทรทัศน์เข้ามาใช้ประโยชน์ทางด้านการศึกษานั้น เนื่องจากเริ่มมีจำนวนผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา จนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ทั้งหมด ประกอบกับมีปัญหาที่มีปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนรวมถึงอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน นอกจากนี้แล้วประชาชนยังมีความตื่นตัวในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอทั้งการเรียนเพื่อเพิ่มคุณวุฒิให้กับตนเองและการหาความรู้เพิ่มเติมที่มีประโยชน์ต่ออาชีพการงาน ดังนั้นสื่อมวลชนจึงถูกนำมาใช้ในการให้ความรู้แก่ประชาชนกลุ่มต่างๆ

สื่อโทรทัศน์จึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการให้การศึกษา ความรู้และข่าวสารต่างๆ ทั้งนี้เพราะโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีคุณประโยชน์ต่อการเรียนการสอนหลายประการ คือ สามารถนำ

เสนอภาพและเสียงได้พร้อมๆกัน สามารถให้ความรู้แก่ประชาชนได้ทุกรูปแบบ ตั้งแต่การสอนความรู้ง่ายๆ ไปจนถึงการอธิบายข้อมูลที่มีความสลับซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเหมาะที่จะใช้เพื่อการเรียนการสอน ภาพทางจอโทรทัศน์ก็ช่วยให้เกิดความสนใจและทำให้ผู้ชมจดจำสิ่งที่สอนได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดให้คนเห็นและมีความรู้สึกร่วมไปพร้อมๆกันด้วย

รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) รายการความรู้ทั่วไป (General Education Program) (2) รายการเพื่อการสอน (Instructional Program) (ורתัย ศรีสันติสุข , 2528)

1. รายการความรู้ทั่วไป (General Educational Program) หมายถึง รายการที่มุ่งให้ความรู้ทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั้งทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจแยกตามลักษณะเนื้อหาและรูปแบบของรายการได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 รายการสารบันเทิง คือ รายการที่มุ่งเน้นให้ความรู้แต่แฝงความบันเทิงไว้ในรายการ หรืออาจเป็นรายการบันเทิงที่แฝงความรู้ต่างๆเอาไว้ ดังนั้นรูปแบบการนำเสนอจึงอาจมีได้หลายรูปแบบ เช่น รายการสารคดี รายการนิยายสาร รายการแข่งขันประเภทเกมโชว์ รายการตอบปัญหา เป็นต้น การนำเสนอรายการแนวนี้ นับเป็นการแทรกความรู้ให้แก่ผู้รับสาร โดยผู้รับสารมีความสมัครใจและไม่รู้สึกว่าเป็นการขูดเย็บความรู้ให้ ดังนั้นรายการประเภทนี้จึงมีประโยชน์อย่างมากในการส่งเสริมความรู้ให้กระจายไปสู่ผู้ชมในขอบเขตที่กว้างขวาง

1.2 รายการส่งเสริมการศึกษา เป็นรายการที่ให้ความรู้ในด้านต่างๆโดยที่มีเนื้อหาเด่นชัดทางด้านการศึกษา มากกว่าความบันเทิง โดยมักจะจัดเนื้อหาเป็นระบบ เช่น แบ่งเป็นชุด (Series) รายการประเภทนี้ไม่ได้มุ่งผลิตขึ้นเพื่อประกอบการสอนตามหลักสูตรของสถาบันใดสถาบันหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ก็สามารถนำไปใช้ประกอบการสอนได้เช่นกัน

2. รายการเพื่อการสอน (Instructional Program) เป็นรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการสอน ลักษณะของการจัดรายการมีแนวโน้มที่จะคล้ายบทเรียน โดยมีวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ การจัดเสนอเนื้อหาอาจแบ่งเป็นตอนหรือไม่เป็นตอนก็ได้ แต่เนื้อหาจะสอดคล้องตามหลักสูตร เช่น รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช เป็นต้น นอกจากนี้รายการเพื่อการสอนยังสามารถแบ่งประเภทไปตามหน้าที่ของรายการได้ดังต่อไปนี้

2.1 ราชการทำหน้าที่สอนทั้งหมด (Total Teaching or Direct Classroom Teaching) คือราชการซึ่งทำหน้าที่ในการสอนสมบูรณ์ในตัวเอง ดังนั้นราชการจึงทำหน้าที่เสมือนเป็นครูหรืออุปกรณ์การสอนไปในตัว

2.2 ราชการทำหน้าที่สอนเนื้อหาหลัก (Principal or Main Resources) คือ ราชการทำหน้าที่สอนเนื้อหาสำคัญของหัวข้อการสอนเท่านั้น

2.3 ราชการทำหน้าที่เสริมการสอน (Supplementary or Enrichment) คือ ราชการทำหน้าที่เสริมเนื้อหาที่ครูสอนให้ชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศทางโทรทัศน์

ในปัจจุบันเรามีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ภาษาอื่น เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับคนต่างเชื้อชาติต่างภาษาต่างวัฒนธรรมเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ แต่การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายๆเหมือนกับการเรียนรู้ภาษาแรกหรือภาษาแม่ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติกับเด็กทุกคน

Krashen (1987) ได้อธิบายถึงกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สองของคนเราว่ามีอยู่ด้วยกัน 2 แบบ คือ

1. การเรียนภาษาแบบธรรมชาติ (Language Acquisition) เป็นการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกับการเรียนรู้ภาษาแม่ คือ เรียนรู้ภาษาโดยไม่รู้ตัวว่ากำลังเรียนภาษานั้นอยู่ โดยมุ่งที่จะใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันเท่านั้น

2. การเรียนภาษาแบบไม่เป็นธรรมชาติ (Language Learning) เป็นการเรียนภาษาอย่างรู้ตัว ผู้เรียนจะเรียนรู้กฎเกณฑ์โครงสร้างทางภาษาเป็นหลัก

นอกจากนี้ Stevick (1982) ยังได้กล่าวถึงการเรียนภาษาแบบธรรมชาติและไม่เป็นธรรมชาติว่า อยู่ในกระบวนการเดียวกันและต่างก็เกี่ยวพันซึ่งกันและกัน เนื่องจากการใช้ภาษาให้มีประสิทธิภาพจะต้องใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่วและเหมาะสมกับสถานการณ์ด้วย (อ้างถึงใน อรุณี วิริยะจิตรา , 2532)

แต่การเรียนรู้อาษาต่างประเทศของคนเรามีความแตกต่างกัน ใ้ว่าทุกคนจะสามารถเรียนภาษาต่างประเทศได้ดีเท่ากันหมด คนบางคนอาจจะประสบความสำเร็จในการเรียนและสามารถใช้ภาษาต่างประเทศนั้นได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ยังมีอีกหลายคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถรับรู้ความยากง่ายในการเรียนภาษาที่ต่างกัน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ระยะเวลาในการเรียน ความถนัด อายุ ประสบการณ์ เป็นต้น(ประภาพรณ เอี่ยมสุภานิต , 2530) ดังนั้นการที่จะพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องอาศัยวิธีการเรียนการสอนภาษาที่มีประสิทธิภาพ

โดยทั่วไปแล้วการสอนภาษาต่างประเทศมักจะเริ่มต้นจากการเรียนรู้กฎเกณฑ์ไวยากรณ์ของภาษาเป็นลำดับแรก เพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง แต่แม้ว่าผู้เรียนจะเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆของภาษาต่างประเทศมาเป็นอย่างดีแล้ว ก็มักจะพบว่าผู้เรียนไม่สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ หรือแม้จะสื่อสารได้บ้าง ก็มักใช้ภาษาที่เจ้าของภาษาเองไม่ใช้กัน ด้วยเหตุนี้การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการที่จะใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความสามารถทางภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Competence) อันได้แก่ ความสามารถในด้านต่างๆดังต่อไปนี้ (สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ , 2532)

1. ความสามารถในการใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามหลักภาษาศาสตร์หรือหลักไวยากรณ์ (Linguistic or Grammatical Competence) หมายถึง นอกเหนือจากการมีความรู้ในเรื่องของหลักไวยากรณ์แล้ว ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการนำไวยากรณ์เหล่านั้นมาใช้ได้ด้วย อันได้แก่ การใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้ถูกต้องและเหมาะสม

2. ความสามารถทางสังคมภาษาศาสตร์ (Sociolinguistic Competence) คือ สามารถที่จะใช้ภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะและกฎเกณฑ์ของสังคม

3. ความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ของข้อความ (Discourse Competence) คือ มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ระเบียบวิธีของความสัมพันธ์ระหว่างประโยค โดยใช้ความรู้ทางไวยากรณ์และความสามารถในการเชื่อมโยงความหมายทางภาษาให้เข้ากันอย่างถูกต้อง มีความเข้าใจและสามารถทำนายบริบท (Context) ของข้อความได้

4. ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย (Pragmatic Competence or Strategic Competence) หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ตลอดจน

การใช้กริยาท่าทาง สีหน้า และน้ำเสียงประกอบในการสื่อความหมาย เพื่อให้การสื่อสารดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและตรงตามจุดมุ่งหมาย

เพื่อให้การสอนภาษาต่างประเทศประสบความสำเร็จนั้น จะต้องให้ผู้เรียนมีความสามารถทางภาษา คือ สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ด้วยการฝึกฝนทักษะทั้งสี่ คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน เพราะการฝึกทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถใช้ภาษาต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะการฟัง

การฟังนับว่าเป็นทักษะในการรับสารที่สำคัญ เพราะเป็นทักษะที่เราต้องใช้ทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นการฟังเพื่อหาสาระหรือฟังเพื่อความบันเทิง ทักษะการฟังจึงเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ทักษะอื่นๆ ในการสอนผู้สอนควรที่จะนำสารที่ผู้เรียนมักพบเจอในการใช้ชีวิตประจำวันมาสอน เพื่อที่ผู้เรียนจะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป เช่น

- การสนทนา (เฉพาะหน้าและทางโทรศัพท์)
- เรื่องเล่า
- การบรรยาย
- คำแนะนำ (วิธีการใช้ วิธีปฏิบัติ ฯลฯ)
- ข่าว โฆษณา ประกาศต่างๆ
- เพลง ภาพยนตร์ ละคร

นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะเข้าใจประโยคที่ได้ยินว่าเกี่ยวข้องกับประโยคอื่นๆอย่างไร และทำหน้าที่อย่างไรในการสื่อสาร เพราะผู้เรียนไม่จำเป็นต้องฟังสิ่งที่ตัวเองได้ยินมาทั้งหมด เพียงแต่เลือกฟังในสิ่งที่ตรงกับจุดมุ่งหมายในการฟังของตนเท่านั้น และทำความเข้าใจกับเรื่องที่ฟังมา รวมไปถึงการฝึกให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับประโยคที่ไม่สมบูรณ์ อันได้แก่ประโยคหรือข้อความที่นิยมใช้ในภาษาพูด ซึ่งปรากฏอยู่ในบทสนทนาถึง 44 % เลยทีเดียว

ทักษะการพูด

ทักษะการพูดเป็นทักษะที่ถือว่าจำเป็นและสำคัญมากในกระบวนการสื่อสาร โดยเฉพาะเวลาที่เรามีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมสนทนา เช่น การพูดทักทาย กล่าวลา ขอบคุณ เป็นต้น การพูดเป็นการแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความเข้าใจและจุดมุ่งหมายของผู้พูดเอง ทักษะการพูดเป็นทักษะทางภาษาที่ซับซ้อน เนื่องจากภาษาพูดนั้นมีความแตกต่างจากภาษาเขียน คือ มักจะไม่เป็นไปตามระบบโครงสร้างทางภาษา แต่สามารถสื่อความหมายระหว่างคู่สนทนาได้ เพราะการพูดจะมีปัจจัยอื่นๆมาช่วยในการสื่อความหมาย เช่น สีหน้า ท่าทาง ด้วยเหตุนี้การฝึกทักษะการพูด ผู้สอนจึงไม่ควรเข้มงวดในเรื่องความถูกต้องของการใช้ภาษาในขณะที่ผู้เรียนกำลังฝึกภาษาอยู่ トラบคคที่การพูดนั้นยังสามารถสื่อสารกันได้ ก็ถือว่าผู้เรียนประสบความสำเร็จในการใช้ทักษะการพูดในการสื่อสารแล้ว

ยิ่งไปกว่านั้นผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนรู้จักกลวิธีที่จะพูดให้ผู้อื่นสนใจ ได้แก่ การรู้จักเริ่มต้นการสนทนา การหยุดใช้เวลาคิดระหว่างการสนทนา การจบการสนทนา และการรู้จักหวัหวัที่จะหยุดเพื่อฟังผู้อื่นพูด รวมถึงควรรู้จักเสริมการสนทนาด้วยคำถามแทนการตอบว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ แต่เพียงอย่างเดียว เพื่อมิให้บทสนทนาสะดุดหรือหยุดลง

ทักษะการอ่าน

ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่อยู่ยากซับซ้อนและต้องอาศัยเวลาในการเรียนรู้และฝึกฝน จำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในภาษาที่ต้องการอ่าน ในการสอนการอ่านผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งที่จะช่วยให้การสอนประสบความสำเร็จ 3 ประการได้แก่ (1) การมีวุฒิภาวะพร้อมที่จะอ่าน (Maturation) คือ จัดเนื้อหาที่นำมาให้อ่านให้เหมาะสมกับผู้เรียน (2) แรงจูงใจในการอ่าน (Motivation) คือ การจัดบรรยากาศในการเรียนที่เอื้อต่อการสอนทักษะการอ่าน และ (3) ความหมาย (Meaning) คือ ให้อ่านเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่าน

ในการสอนทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสาร ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนได้อ่านในสิ่งที่มักพบบ่อยๆในชีวิตประจำวัน อาทิเช่น

- นวนิยาย , เรื่องสั้น
- จดหมาย , โทรเลข
- หนังสือพิมพ์ (พยากรณ์อากาศ , โปรแกรมภาพยนตร์ , ละคร , กีฬา)
- เอกสารทางวิชาการ

- ป้ายประกาศ (โฆษณา , ข้อแนะนำ , วิธีใช้ , วิธีป้องกัน)
- คู่มือ (สอนทำอาหาร , ท่องเที่ยว)
- ตารางเวลา
- คำแนะนำ , คำสั่ง , คำเตือน
- แบบฟอร์มต่างๆ (สมัครงาน , ศึกษาต่อ)

ทักษะการเขียน

ในบรรดาทักษะทั้งสี่ทางภาษาทักษะการเขียนนับว่าเป็นทักษะขั้นสูง จึงจำเป็นต้องอาศัยทักษะด้านอื่นๆเป็นพื้นฐานมาก่อน และยังต้องอาศัยความรู้เรื่องกฎเกณฑ์โครงสร้างทางภาษาถึงจะสามารถใช้ภาษาในการเขียนได้อย่างเหมาะสม ในการสอนทักษะการเขียนนี้เน้นให้เขียนเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง สถานการณ์ต่างๆที่นำมาเป็นบทเรียนและแบบฝึกหัดควรเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและเห็นความสำคัญของการเขียน ตัวอย่างเช่น

- เขียนโน้ตย่อ
- เขียนบันทึกข้อความ
- เขียนจดหมาย , ไปรษณียบัตร
- เขียนโฆษณา
- เขียนโทรเลข
- กรอกแบบฟอร์มต่างๆ (ใบสมัครงาน , ใบสมัครเรียนต่อ)
- เขียนเล่าเรื่องง่ายๆ
- เขียนประวัติส่วนตัว
- เขียนคำสั่ง , คำแนะนำ

ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนเพื่อการสื่อสารได้หลายแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าวิธีไหนเหมาะสมกับผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการเขียนจากการกำหนดขอบข่ายให้เขียน (Controlled Writing) การเขียนโดยการแนะแนวให้เขียน (Guided Writing) การเขียนอย่างอิสระ (Free Composition) ซึ่งวิธีดังกล่าวต่างก็ช่วยพัฒนาการเขียนได้ทั้งสิ้น

การสอนภาษาต่างประเทศทางโทรทัศน์

สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การสอนภาษาต่างประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสิ่งหนึ่งก็คือ การใช้สื่อในการเรียนการสอน เช่น ภาพถ่าย สไลด์ ภาพยนตร์ วิดีโอ หุ่นจำลอง หุ่นมือ บัตรคำ แผนที่ มาประกอบการสอน เพื่อช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่สอนได้ง่ายขึ้น แต่สื่อที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมากที่สุดก็คือ สื่อโทรทัศน์

Dawes และ Wiseman (1976) ได้แบ่งประเภทของรายการสอนภาษาต่างประเทศทางโทรทัศน์ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. รายการสอนภาษาต่างประเทศแบบเป็นทางการ
2. รายการสอนภาษาต่างประเทศสำหรับผู้ใหญ่

รายการสอนภาษาต่างประเทศแบบเป็นทางการ

รายการสอนภาษาต่างประเทศแบบเป็นทางการเป็นรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อการสอนโดยเฉพาะ ลักษณะของรายการจึงคล้ายกับบทเรียนในห้องเรียน โดยที่โทรทัศน์เป็นเสมือนอุปกรณ์ประกอบการสอน ตัวอย่างรายการประเภทนี้ได้แก่ รายการสอนภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เนื้อหาของรายการจะสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของระดับใดระดับหนึ่ง หรือของสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง

โดยปกติแล้วรายการประเภทนี้สามารถสอนภาษาได้ทุกแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นทักษะการฟัง การพูด การอ่านหรือการเขียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการนำเสนอรายการว่าต้องการเน้นการสอนไปในด้านใด สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดรายการสอนภาษาต่างประเทศแบบเป็นทางการ ได้แก่

1. ต้องกำหนดอายุของกลุ่มเป้าหมายของรายการ เพื่อที่จะได้เลือกลักษณะของเนื้อหาที่จะสอนให้เหมาะสม
2. เนื้อหาที่สอนจะต้องอธิบายสิ่งที่สอนอย่างชัดเจนพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ เพราะการสอนทางโทรทัศน์เป็นการสอนทางเดียว (One – Way Communication) ถ้าผู้ชมไม่

เข้าใจหรือเข้าใจผิดก็ไม่สามารถมีปฏิริยาโต้ตอบ (Feedback) ให้ผู้สอนทราบได้ และไม่ควรรใส่เนื้อหาที่อัดแน่นไปด้วยสาระจนเกินไป เพราะอาจทำให้ผู้ชมเหนื่อยล้า หรือเกิดความเบื่อหน่ายจนหมดความสนใจที่จะเรียน

3. กำหนดเวลาในการนำเสนอที่เหมาะสมกับผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย

เด็กในวัยประถมศึกษา	ความยาวของรายการควรเป็น 5 – 15 นาที
เด็กในวัยมัธยมศึกษา	ความยาวของรายการควรเป็น 15 – 20 นาที
เด็กโตหรือผู้ใหญ่	ความยาวของรายการควรเป็น 20 นาทีขึ้นไป

4. การนำเสนอเนื้อหา ควรเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ เหมาะสมลักษณะเนื้อหาและวัยของผู้ชม เช่น

- หุ่นเชิด (Puppet) หรือ ตุ๊กตา (Doll) ใช้กับการสอนเด็กเล็กๆ เพราะช่วยดึงดูด ความสนใจและความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาได้ดี
- การใช้ภาพนิ่ง (Still Photograph) เป็นประโยชน์ในการใช้อธิบายคำศัพท์ ใช้ ค้นระหว่างคำถามและคำตอบ หรือใช้ค้นสถานการณ์
- การใช้เทคนิคการทำภาพเคลื่อนไหว (Animation) และการ์ตูน (Cartoon) สามารถแสดงหลายๆสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ง่ายๆในภาพยนตร์ เช่น ภาพสุนัขวิ่งไล่กัดแมว เป็นต้น ช่วยเก็บเสียงหรือข้อมูลที่ไม่ต้องการหรือไม่ตรงประเด็นได้ และสามารถเพิ่มอารมณ์ขันและความน่าสนใจให้กับรายการได้ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีส่วนช่วยให้การอธิบายหรือการบรรยายในรายการมีชีวิตชีวาและน่าสนใจยิ่งขึ้น
- การใช้ภาพวาดลายเส้น (Line Drawing) และการ์ตูน (Cartoon) สามารถสื่อสารกับผู้ชมได้ดีกว่าการใช้ภาพถ่ายธรรมดา โดยเฉพาะการใช้ในการล้อเลียนเพื่อสร้างเสียงหัวเราะ ส่วนการใช้ภาพวาดการ์ตูนนั้นค่อนข้างยุ่งยากในการเตรียมการและต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง แถมยังดูไม่เป็นธรรมชาติ จึงไม่ค่อยนิยมใช้

5. การเลือกเสียงประกอบให้เหมาะสม เสียงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมาก เพราะผู้ชมจะต้องอาศัยเสียงในการฟังเป็นหลัก และในขณะที่กำลังสอนหรือกำลังมีการบรรยายในรายการ ไม่ควรใช้เพลงหรือเสียงดนตรีประกอบ เนื่องจากเสียงเหล่านี้

นั้นจะไปรบกวนการเรียนการสอน เช่น ทำให้ผู้ชมฟังการบรรยายไม่ชัดเจน และยังอาจทำให้ผู้ชมหันเหความสนใจจากสิ่งที่สอนอยู่ด้วย

รายการสอนภาษาต่างประเทศสำหรับผู้ใหญ่

รายการสอนภาษาต่างประเทศสำหรับผู้ใหญ่นี้ เป็นรายการที่มุ่งให้ความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศให้ประชาชนทั่วไป โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการสอนโดยตรงเหมือนกับการสอนในโรงเรียน แต่จะเป็นการให้ความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศเพื่อการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติ หรือเป็นภาษาที่ต้องใช้และพบเจอบ่อยๆในชีวิตประจำวัน

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดรายการสอนภาษาต่างประเทศสำหรับผู้ใหญ่มีดังนี้

1. เนื้อหาของรายการ จะต้องเป็นเรื่องที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือเป็นความรู้ทั่วไป นอกจากนี้ไม่ควรสอนเนื้อหาที่หนักเกินไป โดยเฉพาะเรื่องของไวยากรณ์ทางภาษา เพราะว่าผู้ใหญ่เป็นวัยที่มีแรงจูงใจในการเรียนน้อย เนื่องจากผ่านพ้นวัยเรียนมาแล้วและต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงาน จนทำให้ไม่มีเวลาสำหรับการเรียนมากนัก จึงไม่ชอบเรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนเข้าใจยากหรือต้องใช้เวลาในการเรียนนานๆ

2. การนำเสนอเนื้อหาควรนำเสนอในรูปแบบที่ให้ความบันเทิง เพราะสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้ใหญ่ได้ดี เช่น การสอนผ่านละคร ภาพยนตร์ เพลง การแข่งขันตอบปัญหา เป็นต้น นอกจากนี้แล้วการใช้รูปแบบสารคดีก็สามารถนำมาใช้ในการสอนได้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น การสอนผ่านรายการสารคดีท่องเที่ยว เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

สถานีโทรทัศน์โดยทั่วไปไม่ว่าจะตั้งขึ้นเพื่อการค้าหรือเพื่อการศึกษาก็ตาม ต่างก็ต้องการให้รายการโทรทัศน์ของตนได้รับความนิยมจากผู้ชมมากที่สุด ดังนั้นการผลิตรายการจึงต้องมีความพิถีพิถันในการเลือกเฟ้นข้อมูลที่จะนำเสนอ กำหนดรูปแบบรายการให้น่าสนใจ เพื่อมิให้ผู้ชมรู้สึกเบื่อหน่าย บ่อยครั้งที่เรามักจะได้ยินคำกล่าวที่ว่า รายการที่ดีและสามารถดึงดูดผู้ชมได้มาก มักจะเป็นรายการที่มีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายแปลกใหม่ ขณะเดียวกัน

รายการภาษาอังกฤษก็เป็นอีกรายการหนึ่งที่มีการปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอให้มีความแปลกใหม่และทันสมัยมากขึ้น ดังนั้นเราจึงพบว่า รายการภาษาอังกฤษก็มีการพัฒนารูปแบบรายการใหม่ๆขึ้นมาเสมอๆเช่นเดียวกับรายการประเภทอื่น

รูปแบบรายการโทรทัศน์ที่มีการใช้กันมากและสามารถนำมาใช้ในรายการเพื่อการศึกษานั้น สามารถแบ่งได้ 13 รูปแบบ คือ (ชัยรงค์ พรหมวงค์ และอาชญญา สิริยานนท์ , 2534)

1. รูปแบบพูดคุย (Straight Talk)

รูปแบบพูดคุยนี้เป็นรายการที่มีผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรทำหน้าที่พูดคุยกับผู้ชมเพียงหนึ่งคน (Monologue) ส่วนมากจะมีภาพประกอบในรายการเพื่อมิให้เห็นหน้าผู้พูดตลอดเวลา รูปแบบพูดคุยนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถในด้านศิลปะการพูดและนำเสนอเนื้อหาสาระ รวมไปถึงบุคลิกภาพของตัวผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรเป็นหลัก การจะทำให้รายการน่าสนใจควรจะใช้เวลาในการเกริ่นเรื่องให้น้อยที่สุด และเข้าสู่เรื่องที่ต้องการนำเสนอโดยเร็วและตรงประเด็น เพื่อดึงดูดผู้ชมไว้กับรายการตลอดเวลา (Hodapp , 1953)

นอกจากนี้ผู้ดำเนินรายการควรใช้อุปกรณ์ต่างๆช่วยในการนำเสนอ เช่น การแทรกภาพ การตัดเข้าสู่ภาพที่ถ่ายทำมาก่อนจากที่อื่น การถ่ายทำนอกสถานที่ ซึ่งช่วยเพิ่มความหลากหลายให้แก่รายการ ลักษณะเด่นของรูปแบบรายการประเภทนี้คือ การให้ข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะที่กระชับและน่าเชื่อถือ ส่วนใหญ่จะใช้ในรายการที่มีเวลาออกอากาศสั้นๆ

2. รูปแบบสนทนา (Dialogue)

รูปแบบสนทนาเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีคนมาพูดคุยกัน 2 – 3 คน แต่ละคนจะทำหน้าที่เท่าๆกันคือ เป็นทั้งผู้ถามและผู้ตอบ มีการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น รูปแบบสนทนามีความแตกต่างจากรูปแบบอภิปรายตรงที่หัวข้อหรือประเด็นที่เลือกมาสนทนาจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้สนทนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลความรู้ หัวข้อตกลงร่วมกันและกระตุ้นความสนใจของผู้ชม

3. รูปแบบอภิปราย (Discussion)

รูปแบบอภิปรายเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีผู้ดำเนินการอภิปรายหรือประธาน 1 คน ทำหน้าที่ป้อนประเด็นหรือคำถามให้ผู้ร่วมอภิปรายตั้งแต่ 2 – 4 คน ผลักดันแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อประเด็นหรือคำถามต่างๆ โดยอาจพูดเสริมหรือแย้งคนที่พูดก่อนก็ได้ รายการที่ใช้รูปแบบนี้เช่น รายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง

4. รูปแบบบรรยาย (Narration)

รูปแบบบรรยายเป็นรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่ใช้การบรรยายประกอบภาพล้วนๆ จะไม่มีการสัมภาษณ์ผู้ร่วมรายการหรือมีบทสัมภาษณ์อื่นๆมาเสริมในรายการ และจะไม่เห็นตัวผู้บรรยายตั้งแต่เปิดจนกระทั่งจบรายการ หรืออาจเห็นตัวผู้บรรยายบ้างแต่ไม่ใช่ตลอดทั้งรายการ ภาพที่นำเสนอ ก็จะเป็นภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่บรรยายนั่นเอง

5. รูปแบบสัมภาษณ์ (Interview)

รูปแบบสัมภาษณ์เป็นรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่มีผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์หรือวิทยากรมาสนทนาร่วมกัน โดยให้ผู้ดำเนินรายการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าให้ฟัง การสัมภาษณ์สามารถแบ่งออกเป็น 4 ชนิดด้วยกัน คือ (Ewbank and Lawton ,1952)

1. Plain Folk Interview คือ การสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เช่น การสัมภาษณ์ตามท้องถนน โดยผู้สัมภาษณ์จะเลือกผู้ถูกสัมภาษณ์จากการสุ่มตัวอย่าง

2. Persuasive Interview คือ การสัมภาษณ์เพื่อโน้มน้าวชักจูง มักใช้เพื่อสนับสนุนรายการหรือเหตุการณ์ที่กำลังนำเสนออยู่ โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น คารานักแสดง นักร้อง เพื่อให้รายการน่าสนใจ แต่ถ้าหัวข้อนั้นนำมาซึ่งความขัดแย้ง การสัมภาษณ์ก็จะมีทั้งแง่บวกและแง่ลบ

3. Personality Interview คือ การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ เป็นการสัมภาษณ์ในกรณีที่ไม่สามารถพบปะพูดคุยกับบุคคลนั้นโดยตรงได้ เนื้อหาในการสัมภาษณ์จึงมักเป็นเรื่อง

ส่วนตัวของผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการสัมภาษณ์แบบนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

- การสัมภาษณ์เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับบุคคลสำคัญที่เป็นข่าวอยู่ในขณะนั้น
- การสัมภาษณ์เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนรับทราบ เช่น กับตันทีมฟุตบอลตอบคำถามเกี่ยวกับเกมการแข่งขันในวันพุงนี้

4. Authority Interview คือ การสัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ เป็นการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ในหัวข้อที่จะสัมภาษณ์เป็นอย่างดี เพื่อกระตุ้นความสนใจ ให้ข้อมูลและความคิดเห็น ตลอดจนการถกเถียงถึงข้อดีข้อเสียของแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากหัวข้อที่สัมภาษณ์ให้ประชาชนรับทราบ การสัมภาษณ์ชนิดนี้จึงพบมากในเรื่องที่เกี่ยวเนื่องกับบริการสาธารณะประโยชน์

6. รูปแบบเกมหรือการตอบปัญหา (Game or Quiz Show)

รูปแบบเกมหรือการตอบปัญหาเป็นการจัดให้มีการแข่งขันระหว่างคนหรือกลุ่มคนที่มาร่วมรายการด้วยการเล่นเกมหรือตอบปัญหา ฝ่ายใดชนะก็จะได้รับรางวัลใหญ่ไป ฝ่ายใดแพ้ก็จะได้รับรางวัลปลอบใจไป สำหรับในประเทศไทยอังกฤษได้มีการจำแนกรูปแบบการแข่งขันออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้(อรณัฐ สุคประเสริฐ , 2538)

1. Game of Chance เป็นเกมการแข่งขันที่อาศัยโชคและดวงเป็นหลัก ผู้แข่งขันจึงไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะมากมายอะไรนัก
2. Game of Skill เป็นเกมการแข่งขันที่ต้องใช้ทักษะ ไหวพริบ ปฏิภาณ ความคล่องแคล่วและความชำนาญ
3. Game of General Knowledge เป็นเกมที่ผู้แข่งขันจะต้องแข่งขันกันทางด้านสติปัญญา ส่วนใหญ่เป็นการแข่งขันตอบปัญหาความรู้ทั่วไปหรือความรู้ทางวิชาการ

7. รูปแบบสารคดี (Documentary)

รูปแบบสารคดีใช้ในรายการที่นำเสนอเนื้อหาสาระด้วยภาพและเสียงบรรยายตลอดรายการ โดยไม่มีพิธีกร ผู้ดำเนินรายการหรือผู้คนมาพูดคุยกัน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. รูปแบบสารคดีเต็มรูป จะดำเนินเรื่องด้วยภาพตลอด อาจมีการถามความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องบ้างเล็กน้อยครั้งละไม่เกิน 1 นาที อาจจะถามความเห็นจากคนเดียวกันได้หลายครั้งหรืออาจจะถามหลายคนก็ได้ แต่รายการส่วนใหญ่จะเสนอภาพที่เป็นกระบวนการหรือเรื่องราวตามธรรมชาติโดยไม่มีผู้ดำเนินรายการ

2. รูปแบบกึ่งสารคดีกึ่งพูดคนเดียว (Semi – Documentary) เป็นรายการที่มีผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่เดินเรื่องพูดคุยกับผู้ชมและให้เสียงบรรยายตลอดรายการ โดยที่มีผู้ดำเนินรายการปรากฏตัวตอนต้น ตอนกลาง (เท่าที่จำเป็น) และตอนสรุปรายการ นอกนั้นเป็นภาพแสดงเรื่องราวหรือกระบวนการตามธรรมชาติ อาจจะมีตัวแทน ไปสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาแทรกเพื่อเสริมความคิดเห็นด้วยก็ได้ ส่วนผู้ดำเนินรายการอาจจะพูดในสตูดิโอหรือพูดนอกสถานที่เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศในรายการได้เช่นกัน

8. รูปแบบละคร (Drama)

รายการละครเป็นรายการที่นำเสนอเรื่องราวต่างๆด้วยการจำลองสถานการณ์เป็นละคร มีการกำหนดตัวผู้แสดง จัดสร้างฉาก แต่งตัวและแต่งหน้าให้สมจริงสมจัง และใช้เทคนิคการละครเพื่อเสนอเรื่องราวให้เหมือนจริงมากที่สุด ซึ่งใช้ได้ทั้งรายการบันเทิงและรายการเพื่อการศึกษา ละครโทรทัศน์จะอยู่ในรูปของชุดต่อเนื่องที่เรียกว่า “ Series ” หรือชุดที่ไม่ต่อเนื่องภายใต้เรื่องเดียวกัน ซึ่งแต่ละตอนมีเรื่องราวไม่เหมือนกันก็ได้

ในด้านการศึกษาละครโทรทัศน์ถูกนำมาจำลองสถานการณ์ชีวิตของคนในสังคม เพื่อเสนอความรู้ในเชิงจิตวิทยา สังคมวิทยา อาชญากรรม ประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครอง ฯลฯ โดยให้ตัวละครนำเรื่องพูดคุยและให้ข้อคิด ผู้ชมก็จะเรียนรู้จากคำพูดหรือเรื่องราวที่ตัวละครเสนอ ขณะเดียวกันก็ให้ความบันเทิงไปด้วย ผู้ชมส่วนมากไม่รู้ตัวว่าได้รับความรู้จากรายการเหล่านี้เพราะคิดว่าเป็นรายการบันเทิงเพียงอย่างเดียว

9. รูปแบบสารละคร (Docu – Drama)

รูปแบบสารละครเป็นการผสมผสานกันระหว่างรูปแบบสารคดีกับรูปแบบละคร หรือนำละครมาประกอบรายการที่นำเสนอสาระบางส่วน มิใช่การนำเสนอเป็นละครทั้งรายการ ทั้งนี้ต้องมีผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่สรุป อธิบาย หรือขยายสาระที่ดูจากส่วนที่เป็นละครเสมอ การเสนอละครในรายการที่มุ่งให้สาระมี 4 แนวด้วยกัน ได้แก่ (1) นำเรื่อง (2) เป็นตัวอย่าง (3) ขยายประเด็นหรือแนวคิด และ (4) สรุปประเด็น

1. ละครที่ใช้นำเรื่อง มักเป็นละครที่เก็บประเด็นสำคัญต่างๆไว้ เพื่อให้ผู้ดำเนินรายการหยิบยกมาใช้อธิบายตอนหลัง เช่น ละครนำประเด็นทางกฎหมาย

2. ละครที่เป็นตัวอย่าง เป็นการนำละครมาแสดงเป็นตัวอย่างของเรื่องที่ได้เสนอไปแล้วหรือที่กำลังจะนำเสนอต่อไป

3. ละครขยายประเด็น เป็นการนำละครมาเสนอให้เห็นประเด็นบางอย่างที่จะทำได้ดี และมีความชัดเจนมากกว่าการพูดให้ฟังเฉยๆ

4. ละครสรุปประเด็น เป็นการนำละครมาสรุปเรื่องราวที่ได้พูดถึงไปแล้ว

การเสนอสาระด้วยละครมีประโยชน์มากในการการเพื่อการศึกษา เพราะทำให้ผู้ชมได้รับความรู้ ความเข้าใจและความรู้สึกเพลิดเพลินได้ดีกว่ารายการสนทนาหรือการพูดบรรยายให้ฟังอย่างเดียว

10. รูปแบบสาริตและทดลอง (Demonstration and Experiment)

รายการโทรทัศน์ที่ใช้รูปแบบสาริตและทดลอง เป็นรายการที่นำเสนอ “ วิธีทำ ” อะไรสักอย่างหนึ่ง เพื่อให้ผู้ชมได้แนวทางที่จะนำไปปฏิบัติจริงได้ เช่น รายการสอนทำอาหาร รายการสอนประดิษฐ์งานฝีมือ เป็นต้น

11. รูปแบบเพลงและดนตรี (Musical Show)

รายการเพลงและดนตรีเป็นรายการที่นำเสนอการบรรเลงดนตรี การใช้เพลงนั้นมีอยู่ 3 แบบได้แก่

1. แบบที่มีวงดนตรีและนักร้องมาแสดงในสตูดิโอ
2. แบบที่ให้นักร้องมาร้องในสตูดิโอควบคู่ไปกับเสียงดนตรีที่มีการบันทึกไว้ก่อนแล้ว
3. แบบที่ให้นักร้องและวงดนตรีมาเล่นและร้องในสตูดิโอ แต่ใช้เสียงที่เปิดจากเทปหรือแผ่นเสียงแทนการเล่นและร้องจริง

12. รูปแบบนิตยสารทางอากาศ (Magazine)

รูปแบบนิตยสารหมายถึง รายการโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอหลายประเด็น หลายรส และหลากหลายรูปแบบในรายการเดียวกัน โดยจัดแบ่งเป็นชุดๆ เรียกได้ว่าเป็นรายการที่มีความหลากหลายทั้งรูปแบบ สาระ ตลอดจนวิธีการนำเสนอเช่นเดียวกับหนังสือ “ นิตยสาร ” ซึ่งมีหลายเรื่องหลายรสในเล่มเดียวกัน ตามปกติจะมีพิธีกรทำหน้าที่เชื่อมโยงเป็นตอนๆ ไป ลักษณะของรายการนิตยสารสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (ป मुख สุภสาร , จันรรค์ อัญญามงคล และพิไลวรรณ ปุกหุด , 2533)

1. รายการนิตยสารที่เน้นความรู้ ความรู้ในที่นี้หมายถึง ความรู้ทั่วไปที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์แก่ผู้ชม ซึ่งความรู้ที่นำเสนออาจแทรกอยู่ในความบันเทิงก็ได้ (ความบันเทิงในที่นี้หมายถึง ความรื่นเริง ชวนติดตาม ความน่าสนใจของ การนำเสนอ เทคนิคการถ่ายทำและการตัดต่อภาพ รวมทั้งเสียงประกอบที่ดี)
2. รายการนิตยสารที่เน้นความบันเทิง ความบันเทิงนี้รวมถึงเพลง ละคร ตลก การแสดงประกอบเพลง เป็นต้น โดยส่วนที่เป็นความรู้จะมีอยู่น้อยมากเมื่อเทียบกับความบันเทิง

3. รายการนิยสารที่เน้นทั้งความรู้และความบันเทิง คือ เนื้อหาสาระของรายการมีส่วนให้ความรู้และความบันเทิงใกล้เคียงกัน

13. รูปแบบถ่ายทอดสด (Live)

เป็นการถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น กีฬา งานมหกรรมหรืองานพิธี รายการถ่ายทอดสดมักจะเริ่มรายการจาก ก่อนเริ่มพิธีหรือเหตุการณ์ ซึ่งจะมีผู้บรรยายเหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ

เมื่อเริ่มเหตุการณ์ก็จะนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยมีผู้บรรยายคอยพูดเชื่อมเหตุการณ์เพื่อให้ผู้ชมได้ทราบความเป็นไป โดยเฉพาะการพูดเชื่อมในขณะที่ภาพที่ถ่ายทอดไม่มีเสียงประกอบเพื่อมิให้เกิดความเงียบขึ้นในจอโทรทัศน์

4. ทฤษฎีองค์กรสื่อมวลชน

สื่อมวลชนถือเป็นองค์กรหรือสถาบันอย่างหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตสินค้าและแสวงหาผลกำไรให้มากที่สุด แต่เนื่องด้วยของค์กรสื่อต้องดำเนินการภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่า ทุกองค์กรมีกระบวนการ “ การจัดองค์กร ” เพราะองค์กรไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ลักษณะโครงสร้างขององค์กรหรือการจัดองค์กร จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและเข้ากับสภาพแวดล้อมให้ได้ ดังนั้นองค์กรที่ประสบความสำเร็จ จะปรากฏว่า มีการจัดโครงสร้างรูปแบบองค์กรที่สอดคล้องกับความต้องการของสิ่งแวดล้อม

Gerbner (1969) กล่าวว่า ผู้ส่งสารจะทำงานภายใต้ภาวะความกดดัน จากบรรดาลึงแวดล้อมภายนอกซึ่งมีอำนาจสูง อาทิ ลูกค้า (ผู้สนับสนุนรายการ) , คู่แข่งขัน (สื่ออื่นๆ) , ผู้มีอำนาจ (นักการเมือง – นักกฎหมาย) , ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพ (นักวิชาการ) รวมถึงผู้ชมด้วย

เช่นเดียวกับที่ McQuail (1994) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า องค์กรสื่อมวลชนตกอยู่ท่ามกลางแรงกดดันทั้งจากภายนอกและภายใน ซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจขององค์กร ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์กรสื่อมวลชนท่ามกลางภาวะแวดล้อมทางสังคม

เมื่อพิจารณาแผนภาพดังกล่าวจะเห็นว่า องค์กรสื่อมวลชนตกอยู่ท่ามกลางได้แรงกดดันทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยภายใน

หมายถึง ปัจจัยซึ่งเกิดหรือมีขึ้นภายในตัวองค์กรผู้ผลิตเอง จึงอาจควบคุมให้เป็นไปในแนวทางใดก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายขององค์กรเป็นสำคัญ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ การจัดการ (Management) เทคโนโลยี (Technology) และผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อ (Media Professional) (มีความหมายเกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ภูมิหลัง อุดมการณ์ รวมถึงทัศนคติของผู้สื่อสาร)

2. ปัจจัยภายนอก

หมายถึง ปัจจัยซึ่งมีที่มาจากแหล่งอื่นๆอันมีความเกี่ยวพัน และมีอิทธิพลโดยตรงหรือโดยอ้อมกับกระบวนการผลิตราชการขององค์กร เป็นสิ่งที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามสภาวะการณ์ หรือนโยบายในช่วงเวลานั้นๆ อาทิ แรงกดดันทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นปัจจัยที่ยากต่อการควบคุมหรือกำหนดให้เป็นไปตามความต้องการขององค์กร ประกอบไปด้วย แหล่งข้อมูลและเหตุการณ์ต่างๆ คู่แข่งขัน หน่วยงานข้อมูลข่าวสาร ผู้โฆษณา เจ้าของสื่อ สภาพแรงงาน แรงกดดันทางสังคม การเมือง และสถาบันอื่นๆทางสังคม สถานีโทรทัศน์ ความต้องการและความสนใจของผู้ชม

จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการผลิตที่สูงขึ้น คู่แข่งเพิ่มมากขึ้น แต่รายได้จากการประกอบกิจการลดน้อยลง ความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้องค์กรเสื่อมวาลชนซึ่งเป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหาผลกำไร ต้องให้ความสนใจและปรับตัวให้สอดคล้องเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ เป็นผลให้การผลิตเสื่อมวาลชนมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น

อุตสาหกรรมเสื่อมวาลชน

ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนั้น การผลิตสินค้าประเภทใดประเภทหนึ่งพร้อมกันทีละมากๆจะเรียกว่า การผลิตแบบอุตสาหกรรม ซึ่งทำให้ได้สินค้าจำนวนมาก ราคาถูก สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดผู้บริโภคขนาดใหญ่ และทำกำไรให้แก่ผู้ประกอบการได้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นสินค้าประเภทอาหาร เสื้อผ้า เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ล้วนแต่ผลิตในแบบอุตสาหกรรมทั้งสิ้น โดยอาศัยปัจจัยการผลิตที่สำคัญ คือ ทุน ที่ดิน แรงงาน และผู้ประกอบการ

กระบวนการผลิตเสื่อมวาลชนในปัจจุบัน ถือว่าเป็นการผลิตแบบอุตสาหกรรมด้วย กล่าวคือ มีแบบแผนการผลิตเป็นขั้นตอนตามกระบวนการผลิตแบบอุตสาหกรรม โดยเนื้อหาสาระต่างๆจะถูกป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต แล้วจะถูกปรับเปลี่ยนเป็นสินค้า (Commodity) ในรูปแบบต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์ เทปเพลง เป็นต้น จากนั้นจึงวางจำหน่ายแก่ผู้บริโภคตามราคาที่กำหนดไว้ แต่สำหรับรายการวิทยุและโทรทัศน์เป็นสินค้าที่แตกต่างจากสินค้าสื่อประเภทอื่นคือ เป็นสินค้าที่ผู้บริโภคไม่ได้เป็นผู้ซื้อโดยตรง ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่จ่ายเงินแทนผู้บริโภคก็คือ บรรดาสปอนเซอร์หรือเจ้าของสินค้าที่ให้ความสนับสนุน หรือมาลงโฆษณาในรายการนั่นเอง

อุตสาหกรรมสื่อมวลชน (Media Industry) เป็นคำที่ใช้เรียกธุรกิจสื่อมวลชน ซึ่งขยายตัวมาจากธุรกิจขนาดเล็ก ต้องอาศัยเงินทุนจำนวนมาก โดยอาจได้มาจากเจ้าของกิจการเอง จากสปอนเซอร์หรือจากคำโฆษณา นอกจากนี้ยังต้องมีระบบการส่งเสริมตลาดและการจัดจำหน่ายอย่างกว้างขวาง ตลอดจนเป็นการลงทุนเพื่อแสวงหาผลกำไรเช่นเดียวกันกับการประกอบธุรกิจประเภทอื่นๆ ทำให้การผลิตเนื้อหาของสื่อมวลชนตกอยู่ภายใต้แรงกดดันจากความต้องการขยายตลาดและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการ ผลที่ตามมาคือหน่วยงานที่ผลิตสื่อเหล่านี้จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับตลาดที่มีขนาดใหญ่และหลีกเลี่ยงความเสี่ยงในทุกรูปแบบที่อาจส่งผลกระทบต่อกำไรที่จะได้รับ (ศิริชัย ศิริกาษา และกาญจนา แก้วเทพ , 2531) ด้วยเหตุนี้อุตสาหกรรมสื่อมวลชนส่วนใหญ่จึงมีแนวโน้มเป็นกิจการแบบผูกขาด (Monopoly) หรือกิจการแบบกึ่งผูกขาด (Oligopoly) เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองไว้ให้มากที่สุด

ในช่วงที่ผ่านมาอุตสาหกรรมสื่อมวลชนได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการแข่งขันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้นทุกขณะ ซึ่ง McQuail (1994) ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของรายได้ของสื่อว่า รายได้เหล่านั้นมาจากเจ้าของกิจการ การโฆษณา สปอนเซอร์หรือผู้สนับสนุนรายการ และอีกส่วนหนึ่งจะมาจากผู้บริโภค

การให้การสนับสนุนรายการหรือการลงโฆษณาผ่านสื่อของบรรดาเจ้าของสินค้าและเจ้าของกิจการนั้น มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 4 ประการด้วยกัน คือ (1) การโฆษณาสินค้า (Product Advertising) (2) การโฆษณาการบริการ (Service Advertising) (3) การโฆษณาร้านค้าย่อยหรือร้านค้าปลีก (Retail Advertising) และประการสุดท้ายคือ (4) การโฆษณาสถาบัน (Institutional Advertising) (Sinclair , 1988) ดังนั้นธุรกิจสื่อมวลชนที่มีรายได้หลักจากสปอนเซอร์และคำโฆษณาในรายการ จะให้ความสำคัญกับการจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดผู้บริโภคที่มีขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้โฆษณาหรือสปอนเซอร์และช่วยดึงดูดผู้ชมของรายการ เพราะว่าบรรดาเจ้าของกิจการหรือเจ้าของสินค้านั้นต้องการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคขนาดใหญ่ให้ได้มากที่สุด

ในขณะที่ธุรกิจที่พึ่งพารายได้จากผู้บริโภคเป็นหลักจะมีรายได้จากการขายสินค้าหรือการบริการ แต่อย่างไรก็ตามรายได้จากทั้งสองทางนี้ต่างก็มีความสำคัญกับธุรกิจพอกๆกัน เพราะต่างก็เกี่ยวพันซึ่งกันและกันเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจ ตัวอย่างเช่น ถ้าหนังสือพิมพ์มียอดขายเพิ่มขึ้น กำไรก็มากขึ้น ทำให้อัตราค่าโฆษณามีค่าสูงขึ้นตามไปด้วย หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นก็สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้

เหตุผลเหล่านี้ได้ทำให้การแข่งขันในธุรกิจสื่อมวลชนมีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ บรรดาผู้ประกอบการสื่อต่างๆจึงพยายามเพิ่มความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เพื่อคงอำนาจในการแข่งขัน และแสวงหากำไรเอาไว้ให้ได้มากที่สุด โดยอาศัยการใช้กลยุทธ์ในการรวมตัวทางธุรกิจ (Integration) ควบคู่ไปกับกลยุทธ์ในการกระจายตัวทางธุรกิจ (Diversification) (อุบลรัตน์ สิริยวศักดิ์ , 2540)

1. การรวมตัวทางธุรกิจ (Integration) สามารถกระทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ (1) การรวมตัวในแนวตั้ง (Vertical Integration) และ (2) การรวมตัวในแนวนอน (Horizontal Integration)

2. การกระจายตัวทางธุรกิจ (Diversification)

1. การรวมตัวทางธุรกิจ (Integration)

1.1 การรวมตัวในแนวตั้ง (Vertical Integration)

การรวมตัวในแนวตั้งของธุรกิจสื่อมวลชน หมายถึง การรวมธุรกิจที่ผลิตสื่อตั้งแต่ต้นกระบวนการผลิตจนถึงสิ้นสุดกระบวนการผลิตภายใต้ผู้ประกอบการกลุ่มเดียวกัน ซึ่งเป็นลักษณะของการดำเนินธุรกิจแบบครบวงจร เช่น ธุรกิจหนังสือพิมพ์จะมรกองบรรณาธิการจัดทำต้นฉบับ มีฝ่ายการตลาดและโฆษณาในสำนักงาน มีโรงพิมพ์ มีสายส่งเป็นของตนเอง การจัดในรูปแบบนี้ทำให้ผู้ประกอบการสามารถควบคุมกระบวนการผลิตได้ทุกขั้นตอน ทั้งในด้านรายรับ – รายจ่าย การตลาดและคุณภาพของสินค้าได้ในระดับหนึ่ง จุดเด่นของการดำเนินธุรกิจแบบรวมตัวในแนวตั้งนี้อยู่ที่การลดอัตราความเสี่ยงในด้านการตลาดของสินค้าตัวใดตัวหนึ่ง ทำให้มีความได้เปรียบในการแข่งขันกับคู่แข่ง เพราะจะทำให้ต้นทุนต่อหน่วยถูกลงและยังสร้างความคล่องตัวในการปรับราคาในการแข่งขันอีกด้วย

แผนภูมิที่ 1 การดำเนินธุรกิจแบบรวมตัวในแนวตั้ง

อุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์

┆

โรงงานกระดาษ / บริษัทนำเข้ากระดาษ

┆

บริษัทหนังสือพิมพ์

┆

บริษัทโรงพิมพ์

┆

บริษัทสายส่ง

┆

บริษัทขายปลีก (ร้านหนังสือ , แผงหนังสือ)

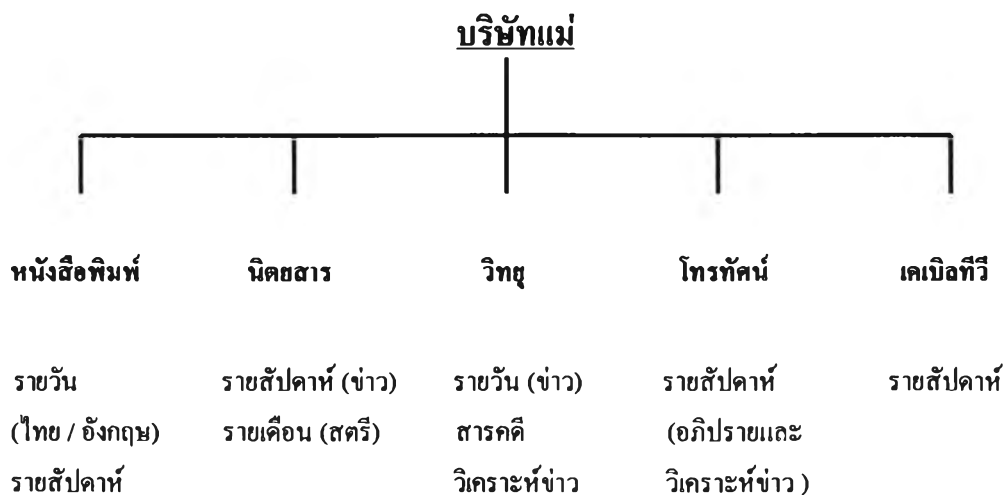
┆

คนอ่านหนังสือพิมพ์

1.2 การรวมตัวในแนวนอน (Horizontal Integration)

การดำเนินธุรกิจแบบรวมตัวในแนวนอนนี้ หมายถึง การขยายธุรกิจออกไปสู่การผลิตสินค้าตัวอื่นๆที่อยู่ในประเภทเดียวกันกับสินค้าตัวหลักของบริษัท เนื่องจากบริษัทมีความชำนาญในธุรกิจสาขานั้นอยู่แล้ว ขณะเดียวกันก็เป็นการเสริมให้กิจการเดิมมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เช่น ธุรกิจหนังสือพิมพ์ จะขยายออกไปในแนวนอนสู่ธุรกิจนิตยสาร หนังสือเล่ม เป็นต้น นอกจากนี้แล้วการรวมตัวในแนวนอนยังหมายถึงการขยายธุรกิจไปรวมกับธุรกิจประเภทที่ใกล้เคียงกับธุรกิจหลักด้วย เช่น การดำเนินธุรกิจในด้านสิ่งพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ในเครือบริษัทเดียวกัน

แผนภูมิที่ 2 การดำเนินธุรกิจแบบรวมตัวในแนวนอน

2. การกระจายตัวทางธุรกิจ (Diversification)

การกระจายตัวทางธุรกิจ หมายถึง รูปแบบการขยายธุรกิจออกไปสู่ธุรกิจสาขาอื่นๆ เพื่อสร้างอาณาจักรของเครือข่ายและผลกำไรให้แก่บริษัท และเพื่อให้กิจการในแต่ละสาขานั้น สนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งมีทั้งการขยายตัวไปในธุรกิจที่ใกล้เคียงกับธุรกิจสื่อมวลชนและการขยายเข้าไปในธุรกิจที่แตกต่างกันอย่างมากรก็ได้ อาทิ การทำธุรกิจหนังสือพิมพ์ แล้วขยายตัวออกไปสู่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจโทรคมนาคม ธุรกิจโรงเรียน ธุรกิจโรงพยาบาล เป็นต้น เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงไปยังธุรกิจหลายๆประเภทในเครือ ซึ่งมีโอกาสทำให้อัตรากำไรโดยรวมดีขึ้น

การที่ธุรกิจสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อขนาดใหญ่ (Conglomerate) มีวิธีการประกอบธุรกิจที่มีกลยุทธ์ในการลดต้นทุนการผลิตและแสวงหาผลประโยชน์จากการอาศัยการดำเนินธุรกิจด้วยการรวมตัวและการกระจายตัวไปสู่ธุรกิจประเภทอื่น จึงทำให้มีเงินทุนและมีศักยภาพในการแข่งขันในธุรกิจสื่อมวลชนสูง ส่งผลให้บริษัทผู้ผลิตสื่อขนาดเล็กต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ทั้งนี้อาจมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอของรายการ เพื่อโน้มน้าวใจผู้บริโภค เจ้าของสินค้า บริษัทโฆษณาและสปอนเซอร์ให้มาสนใจรายการของตน ซึ่งเป็นที่มาของรายได้และผลกำไรของผู้ประกอบการนั่นเอง หากไม่สามารถแข่งขันกับสื่อขนาดใหญ่ได้ก็ต้องปิดกิจการไปในที่สุด กล่าวโดยสรุปคือ การดำเนินธุรกิจสื่อมวลชนภายใต้ระบบทุนนิยมนี้

มีการแข่งขันสูงมาก การที่จะอยู่รอดได้ก็ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมภายนอกอยู่ตลอดเวลา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหาและวิธีการนำเสนอ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษารูปแบบ การนำเสนอและเนื้อหาของรายการภาษาอังกฤษโทรทัศน์ มีดังนี้

1. นารากร ดิยาชน (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก มีจุดประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการนำเสนอรายการ และเนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กว่าเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กอย่างไร

ผลจากการศึกษาพบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมีรูปแบบรายการ 3 ประเภท คือ รูปแบบนิตยสาร 3 รายการ ข่าว 1 รายการ และเกมโชว์ 2 รายการ และพบว่ามีวิธีการนำเสนออยู่ 8 วิธี ได้แก่ การสนทนา การบรรยาย การเล่านิทาน การตอบปัญหา การแสดงประกอบเพลง การสัมภาษณ์ การแสดงการปฏิบัติจริง และเกมโชว์ ส่วนเนื้อหาในรายการเน้นหนักไปทางด้านพัฒนาการทางสติปัญญามากที่สุด

2. นนทวรรณ ดิษฐรัมย์ (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เทคนิคการสร้าง ความหมายในรายการความรู้ขนาดสั้นทางโทรทัศน์ เพื่อศึกษาดังเทคนิคการสร้าง ความหมายในรูปแบบและเนื้อหารายการความรู้ขนาดสั้นทางโทรทัศน์

ผลการวิจัยพบว่า รายการความรู้ขนาดสั้นทางโทรทัศน์ในปัจจุบัน มีรูปแบบการนำเสนอ 4 แบบ คือ รูปแบบบรรยาย รูปแบบพูดคุย รูปแบบสัมภาษณ์ รูปแบบละคร และมีเนื้อหาทั้งหมด 8 ประเภท คือ สุขภาพอนามัย ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม วิชาการและเทคโนโลยี สังคม ท่องเที่ยว เศรษฐสถาบันกษัตริย์ และความรู้ทั่วไป

นอกจากนี้ยังพบว่าบางรายการได้มีการสร้างความหมายแฝงที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการในฐานะผู้สนับสนุนรายการ โดยเป็นการแอบแฝงการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ ตลอดจนหน่วยงานเข้าไปในเนื้อหารายการ เพื่อประโยชน์ทางการดำเนินธุรกิจด้วย

ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับความอยู่รอดทางเศรษฐกิจของรายการภาษาอังกฤษนั้น ปรากฏว่า ยังไม่เคยมีผู้ศึกษามาก่อน แต่มีงานวิจัยที่สามารถนำมาปรับเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ทีปวิท พงศ์ไพบูลย์ (2533) ศึกษาเรื่อง พัฒนาการของบริษัทผู้ดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา พัฒนาการและสภาพการดำเนินงานธุรกิจของบริษัทผู้ดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาทิศทางและแนวโน้มของธุรกิจบริษัทผู้ดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์

ผลการวิจัยพบว่า บริษัทผู้ดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์มีรากฐานเดิมมาจากการดำเนินงานธุรกิจกลุ่มผู้จ้ดรายการโทรทัศน์อิสระ และได้ถูกพัฒนารูปแบบการดำเนินงานไปสู่การจัดตั้งเป็นองค์กรทางการค้าเพื่อดำเนินงานธุรกิจอย่างเป็นระบบ และพบว่าบริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์มีลักษณะเป็นองค์กรทางสังคมองค์กรหนึ่งที่อยู่ภายใต้ระบบสังคม จึงไม่สามารถดำเนินงานได้ด้วยตัวเอง แต่จะมีปฏิสัมพันธ์กับมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

พัฒนาการของบริษัทผู้ดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์เกิดขึ้นจากปัจจัยส่งเสริมใน 2 ลักษณะ คือ ปัจจัยส่งเสริมที่เป็นผลมาจากสภาพภายในองค์กรเอง และปัจจัยส่งเสริมที่มาจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยนี้จะเป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน และจะเคลื่อนไหวไปตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในช่วงนั้นๆ และในปัจจุบันธุรกิจบริษัทผู้ดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยมีปัจจัยการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นแรงผลักดันสำคัญ ธุรกิจประเภทนี้มีแนวโน้มจะทวีความสำคัญและเติบโตอย่างต่อเนื่องจนมีลักษณะการผลิตเข้าสู่รูปแบบของ “ อุตสาหกรรมบันเทิง ”

2. สุทธาทิพย์ ศรีวรานนท์ (2537) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในประเทศไทย พุทธศักราช 2536 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินการผลิตและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมี 4 ประการ ได้แก่ 1. สถานีโทรทัศน์เป็นผู้ผลิตรายการเอง 2. สถานีโทรทัศน์ร่วมผลิตรายการกับองค์กรอื่น 3. องค์กรเอกชนดำเนินการเอง 4. องค์กรเอกชนร่วมกันดำเนินการ

สำหรับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ได้แก่ 1. ปัจจัยภายในองค์กรผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก คือ ตัวองค์กรผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ลักษณะการนำเสนอรายการและงบประมาณ 2. ปัจจัยภายนอกองค์กรผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก คือ ผู้สนับสนุนรายการ บริษัทโฆษณา สถานีโทรทัศน์ กฎระเบียบของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก นโยบายของรัฐบาล เด็กที่มีส่วนร่วมในรายการและรางวัลรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กดีเด่น โดยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมากที่สุดคือ ผู้สนับสนุนรายการ บริษัทโฆษณาและสถานีโทรทัศน์ ตามลำดับ

3. จอห์น ธีรจิตต์ ศรีสุภา (2539) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยของความล้มเหลวทางธุรกิจของบริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดเล็กในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้บริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดเล็ก ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการทางธุรกิจ จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความล้มเหลวทางธุรกิจของบริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดเล็ก สามารถแบ่งได้ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ผู้บริหารไม่มีความพร้อมในด้านพื้นฐานความรู้ในการผลิตรายการโทรทัศน์ และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาต่างๆในการบริหารงาน

2. ผู้บริหารด้อยประสิทธิภาพในการจัดการธุรกิจ ขาดการจัดวางระบบในการบริหารงาน ขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญ เครื่องมืออุปกรณ์และเงินทุนหมุนเวียน เข้าของมีอำนาจในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว

3. ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ขนาดเล็กไม่สามารถแข่งขันส่วนแบ่งทางการตลาดได้ เนื่องจากธุรกิจนี้มีการแข่งขันกันสูงมาก และผู้บริหารขาดการนำยุทธวิธีทางการตลาดที่ดีมาใช้

4. จักร์กฤษ เพิ่มพูล (2540) ศึกษาเรื่อง การเป็นเจ้าของข้ามสื่อและผลกระทบ : วิเคราะห์จากกลุ่มเดอะเนชั่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบในการเป็นเจ้าของข้ามสื่อของกลุ่มเดอะเนชั่น ปัจจัยที่ผลักดันให้กลุ่มเนชั่นขยายตัวข้ามสื่อ และศึกษาพัฒนาการและการขยายธุรกิจของกลุ่มเดอะเนชั่น

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ผลักดันให้กลุ่มเดอะเนชั่นขยายตัวข้ามสื่อ นั้น ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคมและการศึกษา การเมือง คู่แข่ง ส่วนปัจจัยภายใน

ในได้แก่ บุคลากร เครื่องมือ เงินทุน และฐานข่าว ซึ่งปัจจัยในส่วนของบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูง คือ สุทธิชัย หยุ่น อันเป็นแบบฉบับกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ของกลุ่มเดอะเนชั่นที่ช่วยทำให้กลุ่มเดอะเนชั่นก้าวไปสู่การดำเนินธุรกิจสื่อวิทยุและโทรทัศน์ และยังทำให้การข้ามสื่อของกลุ่มเดอะเนชั่น ได้รับการยอมรับด้วย